

Ο π. Γεώργιος Καψάνης ως Θεολόγος (2ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ήταν επίσης πιστός στην «άπαξ παραδοθείσαν τοις αγίοις πίστιν». Ήθελε να πιστεύη και να θεολογή «επόμενος τοις αγίοις πατράσι». Αγαπούσε να μνημονεύη το γνωστό απόσπασμα από τα Πρακτικά της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου: «Οι Προφήται ως είδον, οι Απόστολοι ως edίδαξαν, η Εκκλησία ως παρέλαβεν, οι Διδάσκαλοι ως εδογμάτισαν... ούτω φρονούμεν, ούτω λαλούμεν, ούτω κηρύσσομεν Χριστόν τον αληθινόν Θεόν ημών». Από αυτή την Ορθόδοξο πίστι δεν εξέκλινε ποτέ. Γι' αυτήν αγωνίσθηκε σε όλη του την ζωή. Ήταν και αυτή η πίστις του εχέγγυο της ακραιφνούς θεολογίας του.

3. Τρίτη προϋπόθεσις ήταν η ταπεινοφροσύνη του. Δεν αυτοσχεδίαζε. Δεν ήθελε να προβάλλη κάτι καινούργιο, ώστε να δημιουργήσει εντυπώσεις, οπαδούς, γραμμή, σχολή. Μνημόνευε συχνά ένα χαρακτηριστικό περιστατικό, στο οποίο αντανακλάται και η δική του ταπείνωσις. Ήταν ο Γέροντας νεαρός θεολόγος στην Αθήνα, όταν έλαβε γνώσιν του περιεχομένου μιάς επιστολής, την οποία ο π. Ιουστίνος Πόποβιτς είχε στείλει στα πνευματικά του παιδιά που εσπούδαζαν τότε στην Αθήνα. Η επιστολή περιείχε πνευματικές οδηγίες και συμβουλές, αλλά στο τέλος είχε την εξής επισήμανσι: «Εάν αυτά που σας γράφω συμφωνούν με ο, τι λέγουν οι άγιοι Πατέρες, να τα ακολουθήσετε. Αν δεν συμφωνούν, να τα απορρίψετε». Αυτά έγραφε ο π. Ιουστίνος. Αλλά αυτά τα λόγια τα επανελάμβανε ο Γέροντας και ως ιδικά του.

Ενδεικτική της ταπεινοφροσύνης του π. Γεωργίου είναι και η τακτική που ακολουθούσε στην συγγραφή θεολογικών άρθρων. Πάντοτε τα έδινε να τα ελέγξει κάποιος εμβριθής και Ορθόδοξο πνεύματος θεολόγος. Μας έλεγε ο Γέροντας: «Όταν γράφετε θεολογικά έργα, να μην επαναπαύεσθε στον λογισμό σας. Να ερωτάτε κάποιον που γνωρίζετε ότι έχει Ορθόδοξο φρόνημα. Εγώ στην αρχή της θεολογικής μου πορείας έδειχνα τα κείμενά μου στον μακαριστό π. Επιφάνιο Θεοδωρόπουλο. Μετά την κοίμησή του, συμβουλευόμουν τον π. Παΐσιο. Και τώρα τα δείχνω σε θεολόγους που εμπιστεύομαι το φρόνημά τους. Βλέπετε ότι, προτού δημοσιεύσω τα κείμενά μου, τα δείχνω και σε σας. Το ίδιο να κάνετε και εσείς μετά την κοίμησή μου».

4. Τετάρτη προϋπόθεση ήταν η εκκλησιαστικότητα των κινήτρων του. Δεν θεολογούσε για να θεολογή. Η θεολογία του δεν εξυπηρετούσε συμφέροντα, δεν έκρυβε ιδιοτέλεια, καιροσκοπισμό ή υστεροβουλία. Δεν υπολόγιζε σε ισορροπίες δυνάμεων, δεν προσεταιριζόταν ομάδες, δεν δημιουργούσε ομάδες. Δεν έγραφε, εάν δεν υπήρχε κάποιο ερέθισμα που αποτελούσε κίνδυνο για την Εκκλησία και την σωτηρία των ανθρώπων. Δεν βιαζόταν να γράψει, για να προτρέξει. Ως ηγούμενος της Μονής Γρηγορίου, όταν προέκυπτε κάποιο δογματικό ή εκκλησιαστικό θέμα, περίμενε να ομιλήσει κάποια άλλη Μονή ή η Ιερά Κοινότητα. Μόνο όταν έβλεπε ότι δεν υπήρχε κάποια πρωτοβουλία, τότε αυτός ωμιλούσε και έγραφε. Για μεγάλα θέματα, που αφορούσαν την πίστι, το ευαγγελικό ήθος ή την τιμή της Εκκλησίας, εκινείτο γρήγορα και αποφασιστικά. Π.χ. για την ταινία του Σκορτσέζε ή για την δήμευσι της εκκλησιαστικής περιουσίας την δεκαετία του '80. Πονούσε. Αγρυπνούσε. Μελετούσε το ζήτημα. Τηλεφωνούσε σε αρχιερείς. Ζητούσε την συμβουλή τους. Παρακαλούσε για την παρέμβασί τους. Προέτρεπε θεολόγους και άλλους αρμοδίους. Έδινε την γνώμη του. Καθοδηγούσε όποτε έπρεπε. Ενίσχυε. Για την Εκκλησία τα έδινε όλα. Και την ησυχία του, και τις δυνάμεις του και την υγεία του.

5. Πέμπτη και, όσον το κατ' εμέ, τελευταία προϋπόθεση για την απόκτησι και άσκησι του χαρίσματος της ακραιφνούς θεολογίας ήταν η αρετή της διακρίσεως, η οποία τον εστόλιζε πλουσίως. Η διάκρισής του είχε δύο εκφράσεις. Η πρώτη ήταν η κατά Θεόν ευγένεια και η φρόνησις. Ήξερε να διακρίνη τους θεσμούς και τα πρόσωπα από τις ενέργειές τους. Κατεδίκαζε απεριφράστως τις ενέργειες, ήταν όμως ευγενής προς τα πρόσωπα και όταν ακόμη διαφωνούσε ριζικά. Σεβόταν απεριόριστα τον θεσμό της Εκκλησίας. Δεν ανέτρεπε την τάξι. Έλεγε: «Δεν μπορούν τα πόδια να χτυπούν το κεφάλι». Εννοούσε ότι, αν γράφουμε, αν διαμαρτυρώμεθα, αν ασκούμε καλόπιστη κριτική, αν διαφωνούμε, πρέπει να το κάνουμε με ευγένεια και σεβασμό προς τους εκκλησιαστικούς θεσμούς και προς τα

πρόσωπα, που τους υπηρετούν. Ήξερε να λέγει ευθαρσώς την γνώμη του αλλά και να σιωπά, εφ' όσον αυτή δεν γινόταν αποδεκτή. Και σε τέτοιες περιπτώσεις, παρότι εστενοχωρείτο πολύ, επειδή θα εξημιώνετο η Εκκλησία, άφηνε την έκβασι της υποθέσεως στον ίδιο τον Θεό. Εθλίβετο, αλλά κατά βάθος ήταν ειρηνικός.

Η διάκρισίς του όμως είχε και μία δεύτερη έκφρασι. Είχε το χάρισμα να διακρίνει αμέσως τα πνεύματα. Εγνώριζε πότε η παρέμβασίς του ήταν αναγκαία και πότε όχι, πότε συνέφερε την Εκκλησία μία οξεία αντίδρασίς του και πότε έπρεπε να ενεργήσει ήπια. Άλλοτε εκινείτο με δυναμισμό, όπως οι προφήται της Παλαιάς Διαθήκης, και άλλοτε μακροθυμούσε. Προέβλεπε τις συνέπειες των ενεργειών του, αλλά και τις συνέπειες των ενεργειών των άλλων. Έτσι ήταν απόλυτα σαφής στις εκτιμήσεις του περί του πρακτέου. Δεν είχε παλινωδίες. Δεν χρειαζόταν να διορθώνει εκ των υστέρων τις κινήσεις του. Όταν αποφάσιζε, αυτό ήταν η σωστή επιλογή.

6. Σε μία τέτοια ψυχή, στολισμένη με τις κορυφαίες των αρετών, το χάρισμα της θεολογίας εύρισκε πρόσφορο έδαφος για να βλαστήση και να καρποφορήση. Και εβλάστησε από πολύ ενωρίς. Άκουσα από ανθρώπους που τον έζησαν στο πανεπιστήμιο, ότι δεν προσέφερε ξηρές γνώσεις αλλά μετέδιδε πνεύμα ζωής. Ήταν πρότυπο ακαδημαϊκού δασκάλου. Οι μεταπτυχιακές σπουδές του Γέροντα στον τομέα της ποιμαντικής θεολογίας τον έφεραν πολύ κοντά στην καθηγητική έδρα του κανονικού δικαίου, αλλά η έφεσις για μία εφαρμοσμένη ποιμαντική και η αγάπη του για τον λαό του Θεού και την νεολαία τον ωδήγησε στην απόφασι να ενδυθή το μοναχικό σχήμα και να ιερωθή. Και αυτά μεν για την ιστορία.

Όσον αφορά την θεολογία, ο π. Γεώργιος στοιχήθηκε στην γραμμή των αγίων πατέρων που στο επίκεντρο του θεολογικού τους λόγου είχαν την θέωσι του ανθρώπου. Διότι η θέωσις είναι ο σκοπός της θείας Ενανθρωπήσεως, και περί αυτού εθεολόγησαν μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας. Συχνά ο Γέροντας εμνημόνευε τον Μέγα Αθανάσιο και το γνωστό ρητό του: «Εκείνος ενηθρόπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθώμεν». Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς ήταν η αγαπημένη του πηγή, από την οποία αντλούσε το πλείστο του θεολογικού υλικού για τις ομιλίες και τις συγγραφές του. Στην σειρά των Αγίων που στοιχήθηκε ο Γέροντας ήσαν επίσης οι Φιλοκαλικοί πατέρες του ΙΗ΄ και ΙΘ΄ αιώνας, κυρίως ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, και κατόπιν ο άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως και ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς. Ο Γέροντας δεν αγνοούσε τους ξένους θεολόγους (ρωμαιοκαθολικούς και προτεστάντες). Τους εγνώρισε με τις ακαδημαϊκές του σπουδές. Έμεινε όμως εντελώς ανεπηρέαστος από την θεολογία τους. Μπορούσε να μιλήσει άνετα γι' αυτούς, να ζυγίση τις θεολογικές τους απόψεις, να τις κρίνη και να επιχειρηματολογήση εναντίον τους. Όμως στην εκφορά του θεολογικού του λόγου δεν θα συναντούσε κανείς ούτε ονόματα ούτε απόψεις των θεολόγων αυτών.